

דגשים מהמוסד לביטוח לאומי לעובד עצמאי

מאי 2021
חוזר מקצועי מספר 51/21

ברצוננו לעדכנכם בפרסום חוזר של המוסד לביטוח לאומי הבא להדגיש שני היבטים חשובים לגבי עובד עצמאי:

1. האחריות המוטלת עליו לרישום מוקדם במוסד לביטוח לאומי כתנאי לביטוח בענף נפגעי עבודה.
2. חשיבות עדכון מקדמות דמי הביטוח לפי ההכנסה המעודכנת ביותר, כדי להימנע ממצב בו יהיה מבוטח על בסיס הכנסה לא מעודכנת.

יצוין, כי פרסום חוזר הביטוח הלאומי יצא בעקבות פסקי דין שפורסמו לאחרונה בנושאים אלו.

להלן עיקרי פסקי הדין

- פסק דין חיימוב¹ - בית המשפט חזר על ההלכות החשובות הנוגעות לרישום המוקדם במוסד לביטוח לאומי כתנאי לביטוח בענף נפגעי עבודה.

מבוטח ערער כנגד החלטת המוסד לביטוח לאומי לדחות תביעתו להכרה בפגיעה כתאונת עבודה, בשל טענת המוסד כי התובע לא היה במועד הפגיעה "עובד עצמאי", כהגדרת המונח בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי ולא עמד בתנאים הקבועים בסעיף 77 לחוק, המהווים תנאי סף לגמלה לעובד עצמאי.

סעיף 77 לחוק הביטוח הלאומי קובע חובת רישום מוקדם לעובד עצמאי ולעובד שעתי, המקנה לו ביטוח בענף נפגעי עבודה, בהתאם לתנאי הזכאות. יצוין, כי חובה זו הינה תנאי מוקדם לקבלת גמלת נפגע בעבודה.

יובהר, כי חובת הרישום המוקדם חלה גם על מי שרשום בביטוח הלאומי "כעובד עצמאי שאינו עונה להגדרה" ואשר הפך להיות עונה להגדרה. במצב כזה הכללים החלים על עובד עצמאי חלים גם על מי שהפך להיות כעובד עצמאי העונה להגדרה, ועליו להירשם ככזה.

הרישום כעובד עצמאי חייב להיעשות בטרם מועד התאונה ולא בדיעבד למועד זה ובמקביל תשלום בתקופה שקדמה למועד הפגיעה בזמן אמת ובשיעור שנגבים דמי ביטוח מעובד עצמאי.

מבוטח, שבמועד תאונת העבודה, לא היה רשום כעובד עצמאי במוסד לביטוח לאומי או לחילופין לא עשה את המוטל עליו על מנת להירשם כעובד עצמאי - לא יהיה זכאי לגמלת נפגעי עבודה, גם אם יתברר שבאותו מועד נכנס להגדרת "עצמאי" כהגדרתה בחוק הביטוח הלאומי.

נטל ההוכחה ביחס לטענה כי מבוטח היה, במועד תאונת עבודה, עצמאי הזכאי לגמלה, מוטל על כתפיו.

¹ חיימוב נ' המוסד לביטוח לאומי (ב"ל 18-12-13945).

בשולי הדברים, צוין כי האחריות לרישומי של מבוטח כעובד עצמאי מוטלת על המבוטח עצמו ולא על המייצג, וכן כי טעות של רואה חשבון המטפל ברישום המבוטח אינה פוטרת את המבוטח מחובתו להירשם כעובד עצמאי.

• פס"ד דהן² - חשיבות עדכון מקדמות דמי הביטוח לפי ההכנסה המעודכנת ביותר, כדי להימנע ממצב בו יהיה העצמאי מבוטח על בסיס הכנסה לא מעודכנת.

בהתאם לתקנה 11 לתקנות הביטוח הלאומי (מקדמות) (גמלה חוסמת³), במקרה של פגיעה בעבודה של עצמאי - יחושבו דמי הפגיעה וקצבת הנכות מהעבודה בהתאם לשומה שלפיה שולמו מקדמות דמי הביטוח בשנה השוטפת, וזאת אף אם הכנסת העצמאי על פי השומה הסופית היתה גבוהה מההכנסה שלפיה שולמו המקדמות. בכך למעשה "נחסמת" האפשרות לעשות שימוש בשומה הסופית של השנה השוטפת לצורך קביעת ההכנסה שתהווה בסיס לחישוב הגמלות, הן כאשר השומה הסופית משקפת הכנסה גבוהה מההכנסה שלפיה שולמו המקדמות, והן כאשר השומה הסופית משקפת הכנסה נמוכה יותר.

להלן מספר דגשים לעניין עדכון המקדמות:

- סטייה מתקנה 11 אפשרית רק אם המבוטח מסר למוסד לביטוח לאומי או למס הכנסה, טרם קרות התאונה וללא כל קשר אליה, דוח עדכני בנוגע להכנסותיו וכן, במקרים חריגים, שבהם מועד הפגיעה בעבודה אינו ברור, והוא נקבע בדיעבד, לפי שיקול דעת רפואי, לתקופה רטרואקטיבית שקודמת למועד הגשת התביעה למוסד, ומסתבר כי הדוח העדכני נמסר לאחר מועד הפגיעה הרטרואקטיבי (הכל בתנאי שבמועד הגשת הדוח העדכני המבוטח לא ידע, כי תהיה לדוח זה השפעה על שיעור גמלותיו בגין הפגיעה בעבודה).
- תקנה 4 לתקנות מסדירה את זכאותו של עובד לתקן את ההכנסה המשמשת לעניין חישוב מקדמות דמי הביטוח במהלך השנה השוטפת. ניתן להגדיל או להקטין את המקדמות אחת לרבעון.

בדבר שאלות נוספות ניתן לפנות ל-:

עוזי שטנגר: 03-6382861, uzi@britcpa.co.il

אבי סויסה: 03-6382818, avi_s@britcpa.co.il

² עב"ל 46432-10-20 אסי דהן נגד המוסד לביטוח לאומי.

³ גמלה חוסמת - תחילת תשלום של גמלות מסוימות המשולמות לעצמאי עקב תאונת עבודה - חוסמת את האפשרות לשינוי גובה ההכנסה ממנה נקבעו המקדמות לפני קרות האירוע.